

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтва
Кафедра мистецької освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 02 Культура та мистецтво
Спеціальність: 023. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітня програма ОПП Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Форма навчання денна

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ»
розроблена на основі освітньо-професійної програми Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня
першого (бакалаврського) за спеціальністю 023. Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація

Розробники викладач Гусєва Любов Григорівна

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
мистецької освіти

Протокол від «1» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

Тетяна Миколаївна Стрітьєвич

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ» для
студентів спеціальності 023. Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація за першим бакалаврським рівнем вищої освіти. –
ЦДПУ імені В. Винниченка, 2023. – 13 с.

О Гусєва Л.Г., 2023 рік
О ЦДУ імені В.
Винниченка, 2023 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 023. Мистецтво та культура	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 023. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Рік підготовки
		2-й
		Семестр
		4-й,
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітня програма: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	20од.
		Практичні
	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	12 год.
		Самостійна робота
		58год.
		Вид контролю:
		залік

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни - дати комплекс знань, практичних умінь та навичок зі скульптури та пластичної анатомії

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення з особливостями різних видів скульптурних творів;
- вивчення закономірностей природних об'єктів та їх стилізації в скульптурному творі;
- усвідомлення принципів та методів створення об'ємної форми засобами скульптури;
- опанування уміннями та навичками роботи зі скульптурними матеріалами, методики та етапів реалізації мистецького твору;
- ознайомлення з основами пластичної анатомії (будова тіла людини, тварин та птахів);
- оволодіння прийомами роботи з натури, по пам'яті та за уявою.

- розвиток цілісного сприйняття;
- розвиток творчих здібностей на основі пізнання різних рівнів художнього образу;
- підвищення культури сприйняття студентів та формування високих естетичних потреб;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: особливості різновидів скульптурних творів; закономірності створення скульптурного твору, методику реалізації художнього образу в мистецькому творі; закономірності будови тіла людини, тварин та птахів

вміти: виконувати зображення з натури, за уявою та по пам'яті; використовувати різні скульптурні матеріали й засоби для вирішення зображення; володіти знаннями з пластичної анатомії та застосовувати їх під час зображення фігури людини, тварин та птахів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

- Здатність здійснювати творчу діяльність на базі професійних знань та навичок, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову художнього твору.
- Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності, розуміти основні шляхи інтерпретації художнього-пластичного образу у мистецтвознавчій, творчій та дослідницькій діяльності; інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- Здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх у процесі створення художнього твору, володіти різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах, впроваджувати сучасні способи відтворення, використовувати виразну мову образотворчого мистецтва в процесі власної професійної діяльності.
- Здатність сприймати новітні концепції в галузі образотворчого мистецтва, поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями. Здатність відтворювати традиційні та синтезувати сучасні технології в творах образотворчого мистецтва.
- Розуміння закономірності творчого процесу: перебігу та етапів виявлення і втілення художнього образу за допомогою образотворчих засобів; розуміння особливостей художнього сприйняття: цілісного бачення, асоціативного, образного сприйняття; визначення етапів та послідовності реалізації художнього образу в мистецькому творі. Здатність до творчої уяви й образного мислення, художньої спостережливості, зорової пам'яті, виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку.
- Досконале володіння дисциплінами образотворчого циклу та здатність спрямовувати ці теоретичні знання та практичні навички на виконання роботи в матеріалі. Усвідомлення основних художніх особливостей зображально-виразних засобів та їх можливості у виявленні образу.

Очікувані (програмні) результати навчання:

- Знання матеріалів та технік образотворчого мистецтва; виразальних і виразних засобів, професійної термінології, етапів та методики виконання зображення.
- Усвідомлення теоретичних основ образотворчої грамоти для застосовування комплексного художнього підходу у створенні цілісного образу.
- Здатність аргументувати вибір матеріалів та техніки, зображальних засобів, різних мистецьких технік для вирішення практичного завдання, демонструвати знання та розуміння зображальних і виразальних можливостей різних художніх матеріалів, що застосовуються у скульптурі.
- Здатність здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації з різних джерел.
- Здатність застосовувати різноманітні мистецькі техніки, вміти намалювати натюрморт, пейзаж, голову, пів фігуру, фігуру людини в різних матеріалах.
- Вміння використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову, інтегрувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі, відтворювати традиційні та синтезувати сучасні технології образотворчого мистецтва.
- Уміння виконувати зображення з натури, по пам'яті, за уявою образотворчими засобами; працювати співвідношеннями; цілісно бачити, виділяючи головне виразними прийомами; виявляти за допомогою виразних засобів пластики форму, об'єм, матеріал, світло і простір; володіти сформованими в процесі вправ професійними навичками зображення.
- Вміння визначати й оцінювати образотворчу діяльність у системі часово-зорових мистецтв, володіти образотворчою грамотою, фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, вміти аналізувати художні твори за різними критеріями.
- Вміння визначати форму художнього твору, матеріали та техніки виконання у відповідності до теми та ідеї художнього задуму, знаходити технологічне рішення, яке максимально відповідне задуму, оцінювати отримані результати та аргументувати творче рішення роботи в матеріалі, враховувати і використовувати при виконанні художнього твору властивості матеріалів, закони їх взаємозв'язку.
- Здатність використовувати відповідну термінологію, обговорювати факти та інтерпретації зрозумілою й чіткою мовою, застосувати це в презентаціях, есе та дипломній роботі
- Здатність використовувати власну творчу діяльність як засіб активного художньо-естетичного впливу на глядача, залучати глядача до творчого процесу та спілкування, обговорення проблем мистецького спрямування, дотримуватися у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва.
- Здатність відповідально ставитися до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

- Здатність свідомо ставитися до пізнавальної діяльності, до самонавчання та продовження професійного розвитку як умови розвитку творчої особистості та професійного зросту.
- Готовність розуміти кінцеву мету власного навчання, його етапи, цілі і завдання кожного окремого завдання з рисунку.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Пластична анатомія

Тема 1. Пластична анатомія в системі художньої освіти

Тема 2. Особливості будови тіла людини. Кісткова система

Тема 3. Особливості будови тіла людини. М'язова система

Тема 4. Особливості будови тіла тварин і птахів. Порівняльна характеристика будови тіла людини, тварин та птахів

Тема 5. Пропорції та динаміка тіла.

Розділ 2. Скульптура

Тема 1. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Різновиди скульптурних творів: монументальний, станковий, дрібна пластика. Жанри скульптури. Художній образ в мистецькому творі. Композиційні закономірності скульптурного твору. Специфіка творчого процесу. Методика реалізації задуму.

Тема 2. Ліплення об'ємної форми з цільного шматка

Тема 3. Ліплення рельєфу

Тема 4. Ліплення об'ємної голови людини на каркасі

Тема 5. Створення художнього образу в скульптурному творі

3. Структура навчальної дисципліни

Тема		Лекц.	Практ.	сам.
Розділ 1. Пластична анатомія				
Тема 1	Пластична анатомія в системі художньої освіти	2		
	Опрацювання теоретичного матеріалу			5
Тема 2	Особливості будови тіла людини. Кісткова система	6		
	Виконання зображень до альбому з пластичної анатомії			24
Тема 3	Особливості будови тіла людини. М'язова система	10		
	Виконання зображень до альбому з пластичної анатомії			24
Тема 4	Особливості будови тіла тварин та птахів. Порівняльна характеристика будови тіла людини,	2		

	тварин та птахів			
	Виконання зарисовок, ескізів, схематичних зображень			2
Тема 5	Пропорції, вікові особливості та динаміка тіла	2		
	Виконання зображень до альбому з пластичної анатомії			4
Розділ 2. Скульптура				
Тема 1	Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Різновиди скульптурних творів. Жанри скульптури. Художній образ в скульптурі. Композиційні закономірності в скульптурному творі. Специфіка творчого процесу. Методика реалізації задуму	2		
	Опрацювання теоретичного матеріалу			5
Тема 2	Ліплення об'ємної форми з цільного шматка		2	
	Фактурне оздоблення форми			2
Тема 3	Ліплення рельєфу		4	
	Створення гіпсової матриці та відбитку (зліпку) форми			10
Тема 4	Ліплення об'ємної голови людини на каркасі		16	
	Ліплення окремих деталей голови: ніс, око, губи, вухо			20
Тема 5	Створення художнього образу в скульптурному творі		4	
	Ескізування на папері та в матеріалі			4
	Всього	24	26	100

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Пластична анатомія в системі художньої освіти	2
2	Особливості будови тіла людини. Кісткова система	6
3	Особливості будови тіла людини. М'язова система	10
4	Особливості будови тіла тварин та птахів. Порівняльна характеристика будови тіла людини, тварин та птахів	2
5	Пропорції, вікові особливості та динаміка тіла	2
6	Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Різновиди скульптурних творів. Жанри скульптури. Художній образ в скульптурі. Композиційні закономірності в скульптурному творі. Специфіка	2

	творчого процесу. Методика реалізації задуму	
	всього	24

4.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ліплення об'ємної форми з цільного шматка	2
2	Ліплення рельєфу	4
3	Ліплення об'ємної голови людини на каркасі	16
4	Створення художнього образу в скульптурному творі	4
	всього	26

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу	10
2	Виконання зображень до альбому з пластичної анатомії	52
3	Виконання зарисовок, ескізів, схематичних зображень	2
4	Фактурне оздоблення форми	2
5	Створення гіпсової матриці та відбитку (зліпку) форми	10
6	Ліплення окремих деталей голови: ніс, око, губи, вухо	20
7	Ескізування на папері та в матеріалі	4
	всього	100

4.6. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Під час вивчення дисципліни «Скульптура та пластична анатомія» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- диференційований залік;
- кафедральний перегляд.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюється рівень знань, продемонстрований у відповідях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати практичної діяльності.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота										Залік / перегляд	Сума
Розділ 1					Розділ 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T2	T2	T3	T4	T5		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
100											

Максимальна оцінка 5 балів

1 бал:

- студент присутній на занятті,
 - має низький рівень знань, або часткові й фрагментарні знання,
 - невміло виконує практичні завдання без дотримання методичної послідовності та допускає грубі помилки в роботі,
 - не виконує домашні завдання.

2 бали:

- студент не орієнтується в теоретичному матеріалі,
- не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни,
- не дотримується методичної послідовності виконання завдання,
- розуміє форму предметів та допускає значні порушення під час її моделювання,
- допускається значних помилок під час стилізації зображення, відсутність стилізаційної єдності,
- не вдало komponує зображення в аркуші
- не охайно, зі значним запізненням виконує завдання,
- домашнє завдання виконане частково та на низькому рівні.

3 бали:

- студент не завжди орієнтується в теоретичному матеріалі,
- не завжди впевнено та відповідно застосовує поняття та терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання завдання під керівництвом викладача,
- розуміє форму предметів та допускає порушення під час її моделювання,
- допускається значних помилок під час стилізації зображення, відсутність стилізаційної єдності,
- аналізує та відповідно komponує зображення в аркуші під керівництвом викладача виконує завдання у відведений час
- домашнє завдання виконано частково та посередньо, або повністю та на посередньому рівні.

4 бали:

- студент добре володіє теоретичним матеріалом,
- розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання завдання,
- розуміє форму предметів та вправно її передає допускаючи лише незначні порушення, які самостійно виправляє,

- допускається незначних помилок під час стилізації зображення, властива стилізаційна єдність,
- аналізує та відповідно komponує зображення в аркуші
- охайно та у відведений час виконує завдання
- домашнє завдання виконане на достатньому рівні у повному обсязі.

5 балів:

- студент досконало володіє теоретичним матеріалом, самостійно поповнює свої знання,
- розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання завдання,
- добре розуміє форму предметів та передає її пластичними засобами,
- створює стилізаційну єдність твору;
- самостійно аналізує та komponує зображення в аркуші;
- охайно та у відведений час виконує завдання
- домашнє завдання виконане у повному обсязі та на достатньому або високому рівні.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Барчаї Й. Анатомія для художників. – Будапешт, 1999.
2. Дідик Н. Основи композиції: навчальний альбом-посібник / Редактор О.Козоріз. – Ужгород: Видавництво «Мистецька Лінія», 2009. – 64 с.
3. Джахірул Амін. Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла / Джахірул Амін; пер. з англ. Олексій Пелипенко. – Київ: ArtHuss, 2022. – 304 с..
4. Дудієва Н. В.: Анатомія для художників. Навчальний посібник
5. Іттен Й. Мистецтво форми. Мій форкурс у Баухаузі та інших школах / Пер. з німецької та передмова Л.Монахової, 2009. – 136 с.
6. Красноголовець О.С. Основи скульптури /навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 171 с.
7. Лантері Е. Ліпка.- Каунас: Видавництво Академії мистецтв, 1963. – 330 с.
8. Мельник О.О. Основні закономірності побудови скульптурного рельєфу. 1985. -10 с.

9. Мірчук З. П., Мірчук М. В. Анатомія людини. Навчальний посібник. –Дрогобич: Вимір, 2007.
10. Хессенберг К. Скульптура для початківців: створення тривимірних композицій з глини, гіпсу, дерева., 2006.
11. Шмельова Т.В. Мистецтво скульптури навчально-методичний посібник. –Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. –201с.: іл.
12. Яценунко А. А. Пластика. Види рельєфів: основи ліплення / А. А. Яценунко. –Львів: ЗУКЦ, 2012. –80 с.
13. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання: Навчальний посібник. –Львів: Аверс, 2010. 496 с.
14. Скульптура. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://7promeniv.com.ua/skulptura.html>
15. Пластична анатомія м'язів тіла людини. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://amu.kiev.ua/plastichna-anatomiya-myaziv-tila-lyudini/>
16. Н. Ган - Курс пластичної анатомії людини. УРСР, Київ, 1965.

Допоміжна

1. Білик Микола Альбом (навчальний посібник) Софія А. 2013.
2. Послання майстра Пінзеля. Унікальні скульптури, які живуть у Львові. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://velychlviv.com/poslannya-majstra-pinzelya-unikalni-skulptury-shho-zhyvut-u-lvovi/>.
3. Рогаль М. Формосфера. Альбом. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2010. – 120 с.
4. Федічев В.С. Мистецтво скульптури (навчальний посібник). НАУ, 2011.
5. Чаварра Х. Ручна ліпка (уроки кераміки / Переклад з англ. Артьомової І.В., 2006 – 63 с. ISBN 0-8230-0591-7.
6. Школа образотворчого мистецтва, 1986.–Т. 1 – 10.
7. The complete Guide to Sculpture Modelling and Ceramics: Techniques and Materials Barry Midgley, Grand Books, 1997. ISBN 1-85627-971-5.
8. The Manual of Sculpture Techniques John Plowmen A&C Black, 2003. ISBN 0-7136-6580-7.
9. The Sculptor's Bible John Plowman Krause 2005, ISBN 0-89689-194-1.
10. The Sculptor's Handbook Stan Smith and H.F. Ten Holt MacDonald & Co Ltd, 1984. ISBN 0-356-10573-3.
11. Modeling the Head in Clay Bruno Lucchesi and Margit Malmstrom Wotson-Guptill Publications, 1996. ISBN 0-8230-3099-7.
12. Terracotta: The Technique of Fired Clay Sculpture Bruno Lucchesi and Margit Malmstrom Wotson-Guptill Publications, 1996. ISBN 8230-5321-0.
13. Творчий проєкт на тему Засоби художньої виразності в скульптурі. Електронний ресурс. Режим доступу:
14. <https://naurok.com.ua/tvorchiy-proekt-na-temu-zasobi-hudozhno-viraznosti-v-skulpturi-95922.html>
15. Мова скульптури. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ua.izzi.digital/DOS/327692/352789.html>.

5.2. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Скульптура та пластична анатомія».
2. Методичні рекомендації до практичних та самостійних робіт.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнуукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).